

Anomália v časopriestore. Cestovanie v čase.

MORE POKOJA

Silný sci-fi hlas novej generácie.

Emily St. John Mandel

Ljndeni

More pokoja

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Emily St. John Mandel

More pokoja – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

M O R E

P O K O J A

Emily St. John Mandel

M O R E

P O K O J A

Z angličtiny preložila
Veronika Maťušová

Ljndeni

Pre Cassiu a Kevina

Obsah

Apanáž / 1912 · 11

Mirella a Vincent / 2020 · 43

Posledné knižné turné na Zemi / 2203 · 69

Všetko sa raz vráti / 2401 · 101

Posledné knižné turné na Zemi / 2203 · 163

Mirella a Vincent / poškodený súbor · 189

Apanáž / 1918, 1990, 2008 · 205

Anomália · 221

Poznámky a poďakovanie · 245

1

Apanáž /

1912

Edwin St. John St. Andrew, osemnásť rokov, s tiažou svojho dvojnásobne posväteného mena na pleciah, stojí na hornej palube parníka cez Atlantik, oči má prižmúrené, lebo fúka vietor, rukami v rukaviciach sa drží zábradlia a netrpezlivo čaká na záblesk neznámeho. Snaží sa rozoznať niečo – hocičo! – iné ako more a oblohu, ale vidí jedine odtiene nekonečnej šede. Mieri do iného sveta. Nachádza sa viac-menej v polovici cesty medzi Anglickom a Kanadou. *Poslali ma do vyhnanstva*, hovorí si a uvedomuje si pritom, že sa správa melodramaticky, ale aj napriek tomu v tom zaznieva trochu pravdy.

Medzi Edwinových predkov patril aj Viliam Dobyvateľ. Keď mu zomrie starý otec, jeho otec sa stane grófom, a sám Edwin chodil na dve najlepšie školy v krajine, no v Anglicku naňho nikdy nečakala veľkolepá budúcnosť. Džentlmen sa môže venovať iba niektorým profesiám, no ani jedna z nich v Edwinovi nevzbudzuje záujem. Rodinné sídlo má zdediť jeho najstarší brat Gilbert, takže jemu z dedičstva neostane nič. (Stredný brat, Niall, už odišiel do Austrálie.) Edwin by možno zotrval v Anglicku o čosi dlhšie, ale potajomky prechováva radikálne

názory, ktoré nečakane vyplávali na povrch pri slávnostnej večeri a urýchlili jeho osud.

Z popudu divokého optimizmu Edwin zapíše na lodný zoznam cestujúcich ako svoje povolanie „farmár“. Až neskôr, pri zádušnom okamihu na palube, mu napadne, že sa vlastne nikdy ani len nedotkol rýľa.

V Halixafe si neďaleko prístavu nájde ubytovanie v penzióne, kde sa mu podarí zabezpečiť si rohovú izbu na druhom poschodí s výhľadom na prístavisko. V prvé ráno ho za oknom víta nádherne živá scenéria. Dorazila veľká obchodná loď a on je dosť blízko, aby počul žoviálne nadávky chlapov, čo vykladajú sudy a vrecia a debny. Skoro celý prvý deň sa len pozerá z okna ako mačka. Sprvu plánoval, že sa okamžite poberie na západ, ale ostať v Halifaxe je také ľahké, že podľahne osobnej slabosti, ktorú si uvedomoval celý život: Edwin je schopný niečo robiť, ale má sklon nerobiť nič. Rád posedáva pri okne. Neustále sa tam pohybujú ľudia a lode. Nechce sa mu odísť, tak zostane.

„Och, asi len zvažujem svoj ďalší krok,“ povie domácej, keď sa tá začne nenápadne vypytovať. Volá sa pani Donnellyová. Pochádza z Newfoundlandu. Jej prízvuk ho mátie. Znie, ako by vyrastala v Bristole a Írsku súčasne, ale niekedy začuje aj Škótsko. Izby sú čisté a vynikajúco vari.

Pod jeho oknom sa vo vlnách postrkujú námorníci. Zriedka zdvihnú zrak. Rád sa na nich pozerá, ale neodváža sa k nim

priblížiť. Okrem toho, oni majú jeden druhého. V opitosti sa obľapajú okolo pliec a on cíti pálčivú závišť.

(Mohol by odísť na more? Samozrejme, že nie. Ten nápad zavrhne, sotva sa zrodí. Raz počul o rentierovi, ktorý začal nový život ako námorník, ale Edwin je skrz-naskrz mužom záhaľky.)

Veľmi rád hľadá na prichádzajúce lode, na to, ako do prístavu vplávajú parníky a na palubách sa im stále drží fluidum Európy.

Ráno i poobede sa vyberie na prechádzku. Dolu do prístavu, ďalej do tichých obytných štvrtí, vchádza do obchodíkov pod pásikavými markízami na Barringtonovej ulici a potom z nich vychádza. Rád sa električkou vozí na konečnú a potom sa vracia, pozoruje zmenu od malých domčekov cez väčšie domy až po obchodné budovy v centre mesta. Rád si kupuje veci, ktoré tak celkom nepotrebuje: bochník chleba, pohľadnicu či dve, kyticu kvetov. Aj mu zídne na um, že takto by sa dalo žiť. Mohlo by to byť takéto jednoduché. Žiadna rodina, žiadne zamestnanie, iba zopár jednoduchých radostí a čisté obliečky, do ktorých bude môcť večer padnúť, pravidelná apanáž z domu. Život osamote môže byť veľmi príjemná vec.

Začne si kupovať kvety, je to tak raz za pár dní, a ukladá si ich na bielizník do lacnej vázy. Dlho na ne hľadá. Praje si, aby bol umelec a vedel ich nakresliť a vidieť ich tak jasnejšie.

Mohol by sa naučiť kresliť? Má na to čas aj peniaze. Ten nápad sa mu celkom pozdáva. Popýta sa u pani Donnellyovej, tá zas u priateľky a onedlho Edwin sedí v salóniku ženy, kto-

rá študovala maľbu. Tiché hodiny načrtáva kvety a vázy, učí sa základy tieňovania a proporcií. Tá žena sa volá Laetitia Russellová. Nosí obrúčku, ale miesto pobytu jej manžela nie je známe. Býva v upratanom drevenom dome s tromi deťmi a ovdovenou sestrou, nevtieravou gardedámou, ktorá v rohu izby pletie nekonečné množstvo šálov, a tak si Edwin po zvyšok života spája kreslenie s ťukaním pletacích ihlíc.

Po šiestich mesiacoch Edwinovho pobytu v penzióne príde Reginald. Edwin hneď vidí, že Reginald nemá sklon nerobiť nič. Plánuje okamžite vyraziť na západ. Je od Edwina o dva roky starší a tiež navštevoval Eton, tretí syn vikomta, a má krásne oči, sýto sivomodré. Rovnako ako Edwin si zaumienil stať sa farmárom džentlmenom, ale na rozdiel od neho preto aj niečo urobil a dopisuje si s mužom, ktorý chce predať farmu v Saskatchewan.

„Šesť mesiacov,“ zopakuje Reginald pri raňajkách, akoby tomu nemohol uveriť. Na chvíľu si prestane natierať džem na hrianku a zjavne si nie je istý, či počul dobre. „Šesť mesiacov? Šesť mesiacov si *tu*.“

„Áno,“ odvetí Edwin nadnesene. „Šesť veľmi príjemných mesiacov, musím podotknúť.“ Vyhľadáva pohľadom pani Donnellyovú, ale tá sústredene nalieva čaj. Vidí na nej, že si o ňom myslí, že má o koliesko menej.

„Zaujímavé.“ Reginald si natrie džem na hrianku. „Nedúfame, že nás zavolajú späť domov, však? Nepridržíme sa okraja Atlantiku, nezostávame čo najbližšie pri kráľovi a krajine?“

To Edwina trochu zabolí, preto keď sa Reginald nasledujúci týždeň poberie na západ, prijme jeho pozvanie a vyrazí s ním.

Keď vlak opúšťa mesto, rozhodne sa, že radosť sa skrýva v činoch. Objednali si cestu prvou triedou v príjemnom vlaku s poštou a holičstvom na palube. Edwin napíše pohľadnicu Gilbertovi, vychutná si holenie s horúcim uterákom a strihanie a pritom pozoruje lesy, jazerá a mestecká mihajúce sa za oknami. Keď vlak zastane v Ottawe, nevystúpi, ostane vo vnútri a kreslí línie stanice.

Lesy a jazerá a mestecká čoskoro ustúpia planinám. Prérie ho spočiatku zaujímajú, potom nudia, potom znepokojujú. Je ich priveľa, o to ide. Mierka je nesprávna. Vlak sa vlečie nekonečnou trávou ako stonožka. Vidí od obzoru po obzor. Cíti sa hrozne odhalený.

„To je život,“ vyhlási Reginald vo dverách svojej novej farmy, keď konečne dorazia na miesto. Leží niekoľko kilometrov za mestom Prince Albert. Je to more blata. Reginald si ju kúpil bez toho, aby ju videl, od zroneného Angličana pred tridsiatkou – ďalšieho rentiera, nevyhne sa Edwin podozreniu –, ktorému sa žalostne nepodarilo zveľadiť ju a práve mieri späť na východ, aby sa zamestnal ako úradník v Ottawe. Reginald sa starostlivo vyhýba myšlienkam na toho muža, to Edwin vidí.

Môže v dome strašiť zlyhanie? Len čo Edwin prekročí prah chalupy, prepadne ho nepríjemný pocit, preto sa radšej zdržiava na verande. Dom má dobrú konštrukciu – predošlý majiteľ mal kedysi dostatok prostriedkov –, ale razí z neho smútok, ktorý Edwin nevie úplne vysvetliť.

* * *

„Je tu... veľa oblohy, nemyslíš?“ opáči Edwin. A veľa blata. Skutočne udivujúce množstvo blata. Leskne sa na slnku, kam len oko dovidí.

„Iba šíry priestor a čerstvý vzduch,“ odvetí Reginald a zahľadí sa na desivo beztvary obzor. Edwin vidí v diaľke v opare vzdialenosti inú farmu. Tá modrá obloha priam ťahá oči. Večerajú praženicu – jediné, čo vie Reginald uvariť – a nasolenú bravčovinu. Reginald pôsobí zamĺknuto.

„Hospodárenie je asi ťažká robota, nie?“ ozve sa po chvíli. „Myslím fyzicky.“

„Zrejme áno.“ Keď si Edwin predstavoval sám seba v novom svete, vždy sa videl na vlastnej farme – na zelených poliach s, nuž, nešpecifikovanou plodinou, upravených a zároveň rozľahlých –, ale pravdupovediac sa nikdy príliš nezamyslel, čo práca na farme vlastne znamená. Predpokladá, že asi obriaďovanie koní. Trochu záhradkárčenia. Kopanie na poli. A čo ďalej? Čo sa vlastne robí s poľami, keď ich pokopeš? Čo vlastne chcete vykopať?

Pripadá si, akoby sa kolísal na okraji priepasti. „Reginald, môj starý priateľ,“ povie, „čo musí človek urobiť, aby mu tu nalieli?“

„Žneš,“ vraví si Edwin sám pre seba pri treťom poháriku. „To je to slovo. Pokopeš polia, niečo zasadiš a potom žneš.“ Usrkne si z nápoja.

„A čo žneš?“ Reginald pôsobí príjemným dojmom, keď je opitý, akoby ho nič nemohlo uraziť. Zakláňa sa na stoličke a usmieva sa do prázdneho priestoru.

„No, práve o to ide, však?“ odvetí Edwin a doleje si.

Po mesiaci popíjania Edwin zanechá Reginalda na novej farme a pokračuje na západ, kde sa má stretnúť s Thomasom, spolužiakom svojho brata Nialla, ktorý dorazil na kontinent cez New York a vzápätí sa hnal tým istým smerom ako on. Cesta vlakom cez Skalnaté vrchy vyrazí Edwinovi dych. Pritláča si čelo na okno ako dieťa a vyjavene zíza. Tá krása ho ohromuje. Možno to v Saskatchewan trochu prehnal s pitím. Rozhodne sa, že v Britskej Kolumbii sa polepší. Od slnka ho bolia oči.

Po tej divokej nádhere ním podivuhodne otrasie, keď sa ocitne vo Victorii, v tých skrotých a pekných uliciach. Všade samí Angličania – vystúpi z vlaku a obklopa ho prízvuky jeho domoviny. Mohol by tam chvíľu ostať, pomyslí si.

Thomasa nájde v upravenom hotelíku v strede mesta, kde si ten platí najlepšiu izbu, a v reštaurácii na prízemí si spolu objedajú čaj s koláčikmi. Nevideli sa tri či štyri roky, ale Thomas sa skoro nezmenil. Má rovnakú červenkastú pokožku, akú mal od detstva, večne vyzerá, akoby práve zišiel z rugbyového ihriska. Snaží sa začleniť do obchodníckej komunity vo

Victorii, ale o tom, akému obchodovaniu sa chce venovať, sa vyjadruje nejasne.

„A ako sa má tvoj brat?“ zmení tému. Myslí tým Nialla.

„Pretlka sa v Austrálii,“ odvetí Edwin. „Pôsobí celkom spokojne, podľa listov.“

„No, to je viac, ako môže povedať väčšina z nás,“ vraví Thomas. „Šťastie, to nie je maličkosť. Čo tam robí?“

„Domnievam sa, že asi prepíja apanáž,“ vyhlási Edwin nezdvorilo, ale zrejme nie je ďaleko od pravdy. Sedia za stolom pri okne a Edwin pohľadom stále zabieha na ulicu, na výklady obchodov a nepreniknuteľnú divočinu v diaľke, tmavé majestátne stromy, čo sa hrčia na okraji mesta. Na predstave, že tá divočina patrí Británii, sa mu javí niečo absurdné. Rýchlo však tú myšlienku zapudí, lebo mu pripomenie poslednú slávnostnú večeru v Anglicku.

Posledná slávnostná večera spočiatku prebiehala dosť hladko. Problémy nastali, keď sa rozhovor zvrtol, ako vždy, na nepredstaviteľnú nádheru Rádža. Edwinovi rodičia sa narodili v Indii za britskej nadvlády ako rádžske bábätká, anglické deti vychovávané indickými pestúnkami – „Ak budem počuť ešte jedno slovo o jej prekliatej aji, tak...“ zamumlal raz Edwinov brat Gilbert, no myšlienku nedokončil. Ich rodičia vyrastali na príbehoch o neviditeľnej Británii, ktorá, ako mal Edwin podozrenie, ich trochu sklamala, keď ju prvý raz krátko po dvadsiatke zočili. („Prší viac, než som očakával,“ bolo jediné, čo bol Edwinov otec ochotný k tej téme povedať.)

Na tú poslednú slávnostnú večeru prišla aj iná rodina, Barrettovci, s podobným zázemím: John Barrett býval kapitánom Kráľovského námorníctva a jeho manželka Clara tiež strávila prvých pár rokov svojho života v Indii. Prišiel s nimi aj ich najstarší syn Andrew. Barrettovci vedeli, že pri večeri s Edwinovou matkou sa téme Britskej Indie nevyhnú, a ako starí priatelia chápali, že keď sa Abigail dostatočne vyrozpráva o Rádži, rozhovor sa pohne ďalej.

„Viete, veľmi často si spomínam na krásu Britskej Indie,“ vyhlásila jeho matka. „Tie farby boli pozoruhodné.“

„No bolo tam pomerne dusno,“ zapojil sa Edwinov otec. „To mi určite nechýbalo, keď sme sa sem presťahovali.“

„Och, mne to nikdy nepripadalo *trýznivo* dusné.“ Jeho matka sa tvárila zasnene – Edwin s bratmi to nazývali jej britsko-indickým výrazom. Zahalil ju opar, ktorý znamenal, že už nie je medzi nimi – práve jazdila na slonovi alebo sa prechádzala po záhrade s bujnými tropickými kvetmi alebo jej tá prekliata aja podávala uhorkové sendviče alebo niečo iné, ktovie.

„To ani domorodcom,“ prehodil Gilbert, „ale domnievam sa, že to podnebie nevyhovuje každému.“

Čo Edwina primalo prehovoriť práve v tej chvíli? Ešte dlhé roky potom o tom dumal, cez vojnu, v smrteľnej hrôze a nude zákopov. Niekedy neviete, že sa chystáte hodiť granát, kým nevytiahnete poistku.

„Dôkazy nasvedčujú, že ich viac trýznili Briti ako horúčava,“ poznamenal. Pozrel na otca, ale ten vyzeral, akoby zamrzol s pohárom na polceste medzi stolom a perami.

„Drahý,“ odvetila jeho matka, „čo tým len myslíš?“

„Nechcú nás tam,“ odpovedal Edwin. Obzrel sa po stole, na všetky mlkve tváre, čo naňho zízali. „Obávam sa, že sú v tom pomerne zajedno.“ S úžasom počúval svoj vlastný hlas akoby z diaľky. Gilbertovi padla sánka.

„Mladý muž,“ ozval sa otec, „tým ľuďom sme nepriniesli nič iné ako civilizáciu...“

„No človek si napriek tomu nemôže nevšimnúť,“ oponoval Edwin, „že v konečnom dôsledku sa zdá, že uprednostňujú svoju vlastnú. Teda svoju vlastnú civilizáciu. Istý čas sa im celkom dobre darilo aj bez nás, nemám pravdu? Niekoľko tisíc rokov, všakže?“ Akoby ho priviazali k streche neriadeneho

vlak! V skutočnosti vedel o Indii iba veľmi málo, ale pamätal si, že ho ako chlapca veľmi šokovali správy o povstaní z roku 1857. „Chce nás niekto vôbec *niekde*?“ počul svoju otázku.

„Prečo sa domnievame, že tie vzdialené miesta patria nám?“

„Pretože sme ich *vyhrali*, Eddie,“ odpovedal Gilbert po krátkej odmlke. „Človek by čakal, že ani domorodci v Anglicku neboli práve nadšení príchodom nášho dvadsiateho druhého pradedu, ale, nuž, dejiny patria víťazom.“

„Viliam Dobytateľ prišiel pred tisíc rokmi, Bert. Hádám sa môžeme snažiť byť trochu civilizovanejší ako fanatický vnuk vikinského nájazdníka.“

Vtedy Edwin stíchol. Všetci pri stole naňho hľadeli.

„Tak fanatický vnuk vikinského nájazdníka,“ zopakoval Gilbert potichu.

„Aj keď by sme asi mali byť radi, že sme kresťanský národ,“ doplnil Edwin. „Len si *predstavte* tie jatky v kolóniách, keby sme neboli.“

„Ste ateista, Edwin?“ spýtal sa Andrew Barrett s úprimným záujmom.

„Ani neviem, čo som,“ odvetil Edwin.

Dovtedy Edwin nezažil mučivejšie ticho. A hneď nato jeho otec veľmi potichu prehovoril. Keď zúrilo, rád začínal prejav vy polvetou, aby upútal pozornosť všetkých okolo. „Každá výhoda, ktorej sa ti v živote dostalo,“ ozval sa Edwinov otec. Všetci sa naňho pozreli. Začal znovu svojím tradičným štýlom, akurát trochu hlasnejšie a so smrteľným pokojom: „Každá výhoda, ktorej sa ti v živote dostalo, Edwin, takým či onakým spôsobom vychádzala z toho, že si potomkom, ako si to tak výrečne podal, *fanatického vnuka vikinského nájazdníka*.“

„Isteže,“ odsekol Edwin. „Mohlo to byť oveľa horšie.“ Zdvihol pohár. „Na Viliama Bastarda.“

Gilbert sa nervózne zasmial. Nik iný ani nehlesol.

„Skutočne sa vám ospravedlňujem,“ obrátil sa Edwinov otec na hostí. „Človek by si mohol pomýliť môjho najmladšieho syna s dospelým mužom, ale ukazuje sa, že je to ešte stále dieťa. Edwin, choď do izby. Už sme toho na jeden večer počuli naozaj dosť.“

Edwin vstal od stola so všetkou vážnosťou a ešte predniesol: „Dobrá noc všetkým.“ Odkráčal do kuchyne a požiadal, aby mu doniesli obložený chlieb – hlavné jedlo sa ešte nepodávalo –, a utiahol sa do izby, kde čakal na svoj verdikt. Prišiel pred polnocou so zaklopaním na dvere.

„Ďalej,“ ozval sa. Stál pri okne a mrzuto hľadel na pohyby stromu vo vetre.

Vošiel Gilbert, zavrel za sebou dvere a natiahol sa na prastaré zašpinené kreslo, ktoré patrilo medzi Edwinove najmilovanejšie veci.

„Pekné predstavenie, Eddie.“

„Neviem, čo to do mňa vošlo,“ pripustil Edwin. „Vlastne nie, to nie je pravda. Viem to. Som si absolútne istý, že v mojej hlave nebola ani jedna myšlienka. Jedine akási prázdnota.“

„Cítiš sa zle?“

„Vôbec nie. Nikdy mi nebolo lepšie.“

„Určite to bolo pomerne vzrušujúce,“ podotkol Gilbert.

„Vlastne áno. Nebudem tvrdiť, že to ľutujem.“

Gilbert sa usmial. „Posielajú ťa do Kanady,“ informoval ho jemne. „Otec to už zariaďuje.“

„Vždy som mal ísť do Kanady,“ odvetil Edwin. „Plánovali to na budúci rok.“